

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 21 februari 1893, kl. 2 e. m.

Memorial, angående användandet af bankovinsten för år 1892.

Enligt gällande instruktion har utskottet att till Riksdagen afgifva yttrande och förslag om användandet af den under år 1892 upplupna vinsten å riksbankens rörelse.

I detta ämne har Kongl. Maj:t i sin till Riksdagen angående statsverket aflättna proposition föreslagit, att berörda vinst, som af Kongl. Maj:t beräknats i rundt tal utgöra 2,812,000 kronor, måtte vid den tid under år 1894, som af Riksdagen bestämmes, för statsverkets behof anvisas; hvarjemte i trenne särskilda, inom Andra Kammaren väckta och till utskottet hänvisade motioner hemstälts:

af herr *Hultstein* (motion n:o 55), att af riksbankens under år 1892 upplupna vinst 1,400,000 kronor må öfverlemnas till statsverket samt återstoden eller 1,412,000 kronor i riksbanken bibehållas;

af herr *N. Persson* (motion n:o 68), att Riksdagen beslutar, att af riksbankens vinst för år 1892 ena hälften eller i rundt tal 1,400,000 kronor öfverlemnas till statsverket och den andra hälften bibehålles för bankens eget behof; samt

af herr *Bromée* m. fl. (motion n:o 146), att Riksdagen beslutar, att för statsverkets behof må till utbetalning vid den tid under år

1894, som af Riksdagen bestämmes, anvisas hälften af riksbankens vinst för år 1892, i rundt tal utgörande 1,406,000 kronor.

Anmodade att öfver berörda förslag afgifva utlåtande, hafva fullmäktige i riksbanken till en början upplyst, att, enligt numera uppgjortt bokslut, bankens vinst för 1892, hvilken i början af januari approximativt beräknats till 2,812,000 kronor, befunnits vara något mindre, eller 2,801,446 kronor 57 öre, samt erinrat, att med undantag hvad beträffar 1885 och 1887, för hvilka år riksbanken fått behålla hela sin vinst, densamma under de senare åren i regeln användts på sådant sätt, att ungefär hälften anvisats till statsverket och återstoden tillgodoförts riksbanken, hvarjemte fullmäktige anfört chefens för kongl. finansdepartementet under den 14 januari till statsrådsprotokollet angående bankovinsten afgifna yttrande, i hufvudsak så lydande:

»Enligt min mening kan *hela* denna vinst utan våda eller olägenhet för riksbanken tagas i anspråk för 1894 års statsreglering; och jag hemtar ett stöd för denna mening i det utlåtande, som afgafs af den utaf Eders Kongl. Maj:t år 1889 tillsatta bankkomitén. Komitén erinrar, att riksbankens förmåga att städse fullgöra sina förbindelser beror i första rummet på beskaffenheten af de valutor, banken mottager i utbyte för sina sedlar, och vidare på den metalliska kassans storlek. Komitén instämmer därför icke i den ofta framställda fordran, att riksbankens fonder borde förstärkas, utan påpekar fastmera, att mycket stora fonder kunde motverka det afsedda syftet att stärka riksbankens soliditet, enär bankstyrelsens naturliga önskan att af dessa fonder erhålla en tillfredsställande afkastning lätt framkallade frestelsen till en allt för stor utsträckning af bankens verksamhet. Ehuru, såsom bekant, komiténs förslag gick derpå ut, att riksbanken skulle öfvertaga all sedelutgifning inom landet, till följd hvaraf krafven på riksbankens soliditet tydligen skulle ökas, ansåg komitén riksbankens fonder, hvilka, då komiténs utlåtande afgafs, endast uppgingo till omkring 52 millioner kronor, för det dåvarande vara tillräckliga att sätta riksbanken i stånd att öfvertaga hela omförmälda sedelutgifning. Om, enligt desse sakkunniges mening, sagda fonder således voro tillräckliga, äfven under förutsättning att en successiv indragning af de enskilda bankernas sedelutgifning var omedelbart förestående, synes ingen tvekan böra råda derom, att, sedan fonderna numera

tillväxt med omkring fyra millioner kronor, ytterligare förstärkning af desamma är ur synpunkten af riksbankens soliditet obehöflig.»

Med afseende å hvad sålunda yttrats om riksbankens fonder, hafva fullmäktige tillika upplyst, att dessa vid sistlidet års slut bestodo af

grundfond	kr. 45,000,000: —
reservfond	» 5,000,000: —
och odisponerade vinstmedel	» 9,438,077: 92
eller sammanlagdt kronor	59,438,077: 92
samt att efter afdrag af vinsten för 1892	2,801,446: 57

komma att återstå kr. 56,636,631: 35;

förklarande fullmäktige, att detta belopp utan tvifvel vore så betydande, att det, såsom i statsrådsprotokollet angifves, för närvarande kunde anses fullt tillräckligt för riksbankens eget behof, samt att vid sådant förhållande, enligt fullmäktiges åsigt, intet hinder mötte för att hela bankovinsten för det år, hvarom nu vore fråga, öfverlemnas till statsverket, om detta pröfvas vara i behof af densamma.

Vid pröfning af förevarande fråga och särskildt huruvida hela riksbankens vinst för sistlidet år må kunna och böra, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, afstås för statsverkets behof, eller huruvida, på sätt motionärerna hemställt, en del af densamma må för bankens egna ändamål bibehållas, har utskottet ansett sig böra taga något närmare kännedom om riksbankens bokslut och åtskilliga i detsamma ingående poster, som hafva samband med och verka på beräkandet af ifrågavarande vinst. Särskildt har utskottet härvid fäst sin uppmärksamhet vid beloppet af riksbankens på indrifning beroende medel, som, oaktadt fullmäktige låtit förra året från kapitalräkningen afföra ett betydligt belopp, vid sistlidet års slut, för samtliga kontoren räknadt, utgjorde något mer än 680,000 kronor, hänförda till säkra fordringar. Visserligen bör man hafva skäl antaga, att en icke obetydlig del af sistnämnda belopp kan indrifvas, men omständigheter kunna dock lätteligen inträffa, som gifva anledning befara, att riksbanken å desamma kan komma att göra afsevärda förluster, och i sådant fall lärer det ej kunna anses välbetänkt, att under för handen varande förhållanden banken afstår hela sin på delvis till äfventyrs osäkra fordringar beräknade vinst. Då härtill kommer, att, enligt hvad fullmäktige hos utskottet anmält, det synes nödvändigt att för riksbankens

afdelningskontor i Hernösand anskaffa eget hus, hvarför med tomt beräknats en kostnad af omkring 65,000 kronor, har utskottet, af dessa anledningar hemtat ytterligare stöd för vidhållande af grundsatsen om reserverande för hvarje år åt banken af någon del af dess vinst. Denna del har under senare tider i regel varit bestämd till ungefärligen halfva beloppet. Då likväl, med afseende å hvad i Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets behof blifvit anfördt, särskilda skäl synas tala för ett frånträdande för denna gång af nyssnämnda fördelningsgrund, har utskottet ansett sig böra föreslå, att statsverket för sina utgifter af ifrågavarande vinst tillerkännes en större anpart, som utskottet för sin del funnit lämpligen kunna bestämmas till en rundad summa af 2 millioner kronor; och hemställer utskottet fördenskull, att, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition och motionärernas framställningar, Riksdagen ville besluta,

1:o.

att af riksbankens för år 1892 bokförda vinst ett belopp af 2,000,000 kronor öfverlemnas till statsverket, och att återstoden eller 801,446 kronor 57 öre för riksbanken bibehålles.

Derjemte och i likhet med hvad under senare tider pläгат beslutas i afseende å utbetalning från riksbanken af de bankovinstmedel, som kunna varda af Riksdagen till statsverket anvisade, föreslår utskottet i sammanhang härmed,

2:o.

att statsverkets andel af bankovinsten för 1892 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1894.

Stockholm den 21 februari 1893.

På bankoutskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.

Reservationer:

af herr *Sandberg*, som yrkat, att utskottet skulle hafva hemställt om bifall till Kongl. Maj:ts framställning om anvisande för statsverkets behof af hela bankovinsten för 1892;

af herr *N. Persson* i Vadensjö, som yrkat bifall till sin motion i ämnet.
